

Keskkonnaministri 5. juuli 2010. a määruse nr 24
„Meetme „Vooluveekogude seisundi parandamine”
tingimused avatud taotlemise korral”
lisa 2

(keskkonnaministri 14.11.2012. a määruse nr 37 sõnastuses)

Juhendmaterjal
veekogude seisundi parandamise eelprojekti ning keskkonnamõju eelhinnangu
koostamiseks, kui projekti kaasrahastamise taotlus esitatakse Euroopa Liidu
Ühtekuuluvusfondile

Sissejuhatus

Käesolev juhendmaterjal on koostatud eesmärgiga ühtlustada Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondile esitatavate, vooluveekogude seisundi parandamist käsitlevate projektide kaasrahastamise taotluse juurde kuuluvate dokumentide kvaliteeti. Juhend kirjeldab taotluse lisadena nõutava eelprojekti ning keskkonnamõju eelhinnangu lähtekohti ja peatükkide ülesehitust ning sisu.

Juhendmaterjal koosneb kahest osast:

- I Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondile esitatava rahastamistaotlusega seotud eelprojekti koostamise juhend;
- II Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondile esitatava rahastamistaotlusega seotud projekti keskkonnamõju eelhinnangu koostamise juhend.

Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondile esitatava rahastamistaotlusega seotud eelprojekti koostamise juhend

1. Sissejuhatus

Sissejuhatuses esitatakse projekti piirkonna üldine kirjeldus ja märgitakse kavandatavate tööde asukoht. Keskkonna, sotsiaalmajandusliku ja infrastruktuuri tehnilise üldolukorra ja probleemide kirjeldusega on oluline anda lugejale ettekujutus kavandatava projekti toimingutest ja nende ulatusest. Sissejuhatus võiks soovitatavalt olla kuni 3 lehel. Projekti piirkonna kirjeldusele on soovitatav lisada kaardid:

Eesti alamvesikondade kaart, kus on märgitud projekti piirkond (väljatrükk A4-formaadis).

Projekti piirkonna täpsem kaart (väljatrükk A3-formaadis).

2. Eelprojekti kokkuvõte

Eelprojekti kokkuvõte on sidus ülevaade kõigist eelprojekti peatükkidest, mis peab selgitama lugejale projekti elluviimise vajadust ja eesmäärke, projekti kavandatud investeeringuid ja tööde mõju keskkonnale, samuti projekti ajakava. Eelprojekti kokkuvõte ei tohiks olla pikem kui 5 lehekülge.

Eelprojekti kokkuvõttes tuleb lühidalt esitada:

- piirkonna sotsiaalmajanduse ja keskkonna olukorra ülevaade;
- jõe või jõelõigu olemasoleva seisukorra ja probleemide kirjeldus;
- andmed projektiga seotud maa-ala ja maa-alal asuvate ehitiste omaniku ja haldaja kohta;
- veekogu seisundi parandamiseks valitud meetmete alternatiivid ja meetme valiku peamine põhjendus;
- projekti kogumaksumus;
- projektis planeeritud toimingud jõgede või jõelõikude kaupa, projektis kavandatud tööde loetelu koos töömahu tabeliga;
- projekti elluviimise skeem [projekteerimis- ja ehitushangete ning (või) ehitushangete arv ja ajakava]. Juhul, kui projekti teostajal ei ole riigihangete seadusest tulenevat kohustust hanget korraldada, tuleb esitada projekti elluviimise skeem, kus on tööde ajakava esitatud etappide viisi. Projekti elluviimise skeem peab sisaldama ka planeeritava toetuse kasutamise kava;
- keskkonnamõju eelhinnangu kokkuvõte.

3. Planeerimisdokumendid ja õiguslik alus

Peatükk annab ülevaate projekti kavandamise aluseks olevatest õigusaktidest ja nendest tulenevatest nõuetest ning kirjeldab projekti seotust olemasolevate arengudokumentidega. Kindlasti tuleb käsitleda:

- projekti vastavust EL direktiivi (veepoliitika raamdirektiiv) nõuetele;
- projekti vastavust riigi õigusaktide (veeseadus, planeerimisseadus, ehitusseadus, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus) ja arengudokumentide (Elukeskkonna arendamise rakenduskava, Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030) nõuetele;
- projekti seotust vesikonna või alamvesikonna veemajanduskavas planeeritavate meetmetega;
- projekti seotust meetme määruses seatud eesmärkide ja tegevustega.

4. Projekti piirkonna ülevaade

Peatükk iseloomustab projekti piirkonna sotsiaal-majanduslikku olukorda. Kirjeldatakse elanikkonna arvu muutusi lähiminevikus ja praegust seisut. Esitatakse tulevikuvision, võttes aluseks elamuehituse, aga ka tööstuse, turismi ja muude elualade edasise arengu plaanid ja perspektiivid.

Peatükis kirjeldatakse projektis käsitletud vooluveekogu seisundit. Tähtis on märkida vooluveekogu valgala suurus, hüdroloogilised parameetrid ning anda jõe hüdro-morfoloogiline ja hüdrobioloogiline kirjeldus, milles tuleb kirjeldada kalastiku liigikoosseisu, nimetada looduskaitse ja majanduse aspektist tähtsad kalaliigid; kirjeldada kalastiku elutingimusi ja neile mõju avaldavaid tegureid, kalade rändetingimusi, jõe väärtust looduskaitse seisukohalt. Oluline on märkida, mis alamvesikonnas objekt asub, ning missugused looduslikud ja inimese põhjustatud tegurid mõjutavad oluliselt veekogumi seisundit ja vee kvaliteeti. Tähtis on märkida veekogumi seisund, nagu see on fikseeritud Vabariigi Valitsuse korraldusega 1. aprillil 2010 kinnitatud veemajanduskavas. Juhul, kui veekogumi seisund ei ole veemajanduskavas määratud, tuleb toetuse taotlejal tellida veekogu seisundi hinnang, mida tuleb kõnesolevas peatükis kirjeldada. Vooluveekogu seisundi hinnangu peab koostama erialaharidusega ekspert. Veekogu seisundi hinnang tuleb koostada spetsialistil, kellel on kõrgem haridus loodusteaduste valdkonnas. Seisundi hinnang peab olema koostatud vastavalt keskkonnaministri 28. juuli 2009. a määruses nr 44 „Pinnaveekogumite moodustamise kord ja nende pinnaveekogumite nimestik, mille seisundiklass tuleb määrata, pinnaveekogumite seisundiklassid ja seisundiklassidele vastavad kvaliteedinäitajate väärtused ning seisundiklasside määramise kord“ toodule.

Selles peatükis tuleb märkida, kas projektis tegevus toimub jõel või jõelõigul, mis on nimetatud keskkonnaministri 9. oktoobri 2002. a määruses nr 58 „Lõheliste ja karpkalalaste elupaikadena kaitstavate veekogude nimekiri ning nende veekogude vee kvaliteedi- ja seireõuded ning lõheliste ja karpkalalaste riikliku keskkonnaseire jaamad“ või keskkonnaministri 15. juuni 2004. a määruses nr 73 „Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu“.

Tuleb märkida ka, kas projektikohane tegevus hakkab toimuma Natura 2000 alal asuval vooluveekogul ning millist mõju võib projekt avaldada Natura 2000 ala kaitse-eesmärkideks olevate elupaigatüüpidele ja liikidele ning ala terviklikkusele.

Kirjeldada tuleb projekti piirkonnas varem tehtud veekogu seisundi uuringuid, milles on välja toodud veekogu või selle lõigu seisundit mõjutavad tegurid. Oluline on märkida, milliseid meetmeid on piirkonnas veekogude seisundi parandamiseks varem rakendatud ning kuidas need meetmed on mõjunud.

5. Projekti piirkonna maa-ala ja rajatiste kuuluvus

Siin tuleb anda ülevaade projektiga hõlmatud maa-ala ja projekti raames likvideeritavate, rekonstrueeritavate või renoveeritavate rajatiste omandikuuluvusest. Juhul kui projektis planeeritakse tegevusi, mis ei toimu taotleja omandis oleval maal tuleb peatükis kirjeldada, kuidas taotlejal on võimalik projekti piirkonnas projekti teostada.

6. Olemasolevate rajatiste kirjeldus

Ülevaade omanike ja valdajate kaupa projekti raames rekonstrueeritavatest, renoveeritavatest või likvideeritavatest rajatistest (paisudest, truupidest jm ehitistest), mis takistavad või

soodustavad kalade rännet. Rajatiste olulised tehnilised andmed ja kasutusotstarve ning seisukord.

7. Kalade rändetingimuste parandamiseks ehitatavate, renoveeritavate või, likvideeritavate rajatiste ning muude veekogu seisundit parandavate meetmete võrdlus

Praeguse olukorra (ptk 4, 5, 6) põhjal, võttes arvesse olemasolevate rajatiste seisundit, ja lähtudes projekti eesmärgist parandada veekogude seisundit või ökoloogilist potentsiaali, võrreldakse erinevaid tehnilisi ja tehnoloogilisi lahendusi.

Käsitleda tuleb ka alternatiivseid tehnilisi ja tehnoloogilisi lahendusi, nende rajamise maksumust, tööde mahtusid ja eksploatatsioonikulu sh seiresüsteemi rajamist ja hooldamist kolme seireperioodi vältel. Tuleb hinnata alternatiivvariantide keskkonnamõju ja esitada erinevate tehniliste ja tehnoloogiliste alternatiivide kohta joonised (suurim lubatud mõõtkava on 1:2000) ja tööde mahud. Juhul kui projektipõhine tegevus hakkab toimuma Natura 2000 alal, tuleb hinnata võimalikku mõju Natura 2000 ala kaitse-eesmärkide ja ala terviklikkuse säilimisele.

Alternatiivide analüüsi eemärk on välja selgitada investeringumaksumuse, eksploatatsioonikulu ja keskkonnaaspektide seisukohast eelistatuid alternatiive. Alternatiivi hindamisel tuleb arvestada, et planeeritud suudetakse ellu viia kavandatud ajal ja mahus. Soovitatav on kriitiliselt suhtuda tugeva konkurentsi ja majanduslanguse tingimustes (alates II poolaastast 2008) kujunenud ehitustööde väga madalatesse hindadesse. Alternatiivide võrdlemisel tuleb kindlasti kirjeldada maaomaniku ja rajatise seotud isikute seisukohta.

Näide:

I Tehniliste alternatiividena peetakse silmas näiteks:

- a) kas likvideerida olemasolev tõkestusrajatis või rekonstrueerida olemasolev tõkestusrajatis mahus, mis tagab kalade rändevõimaluse;**
- b) kas rekonstrueerida mittetoimiv olemasolev kalapääs või rajada uus tingimusel, et tagatakse kalade liikumine üle tõkestusrajatise nii üles- kui allavoolu.**

II Tehnoloogiliste alternatiividena tuleks kaaluda:

- a) kalapääsude erinevaid tehnoloogilisi võimalusi, mis tagavad eesmärgi täitmise;**
- b) erinevad tehnoloogilisi võimalusi sette eemaldamiseks voolusängist.**

Juhul kui reaalselt teostatavaid alternatiive ei eksisteeri, tuleb seda märkida. Tehniliselt, majanduse ja keskkonnakaitse seisukohalt põhjendamatuid lahendusi ei ole vaja pakkuda.

Projekti tehnilise lahenduse kirjeldus peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- projektala asukoha skeem. Skeemi lubatud suurim mõõtkava on 1:10000;
- jooniseid, millel kajastatakse veekogu seisundit parandavaid töid (kalapääsude, koelmuulade, truupide, paisuosade, settebasseinide rajamis- ja rekonstrueerimistöid jms töid). Jooniste lubatud suurim mõõtkava on 1:2000. Joonised tuleb vormistada kasutades mitte üle viie aasta vanust tehno-võrkudega topo-geodeetilist alusplaani;
- veekogu seisundit parandava meetme tehniliste ja tehnoloogiliste lahenduste kirjeldus, mille raames märgitakse tegevuse asukoht ja tegevuse elluviimiseks kasutatav ressurss, veekogu seisundi parandamiseks valitud parima tehnilise ja tehnoloogilise lahenduse töömahud. Töömahtude kirjeldamisel tuleb lähtuda vähemalt alljärgnevast tabelist:

Pos. nr	Kirjeldus	Ühik	Ühiku hind	Töö maht	Maksumus
1	Projekteerimine, mõõdistused, uuringud				
2	Veekogu seisundit parandav tegevus	-	-	-	-
2.1.00	Kalapääsu rekonstrueerimine	tk			
2.2.00	Kalapääsu rajamine	tk			
2.3.00	Kalade rännet takistavate paisude või paisuvarede rekonstrueerimine (juhul kui see toimub koos kalapääsu rajamisega)	tk			
2.4.00	Uute kudealade rajamine	m ²			
2.5.00	Kalade rännet soodustavate truupide rekonstrueerimine	m			
2.6.00	Settebasseinide rajamine	m ²			
2.7.00	Sootide avamine	m			
2.8.00	Sette eemaldamine voolusängist või paisjärvest kui osa projekti töödest	m ³			
3	Veekogu seisundit parandavad lisatoimingud:	-	-	-	-
3.1.00	kaldapuistu mosaiiksuse kujundamine kui osa projekti töödest	m ²			
3.2.00	jõkke varisenud voolutõkete eemaldamine kui osa projekti töödest	t			
3.3.00	Koprapaisude likvideerimine kui osa projekti töödest	tk			
4	Statsionaarsete seireseadmete ostmise kulud	-	-	-	
5	Paisu ostmise kulud	-	-	-	
6	Projektijuhtimise kulud	kuu			
7	Projekti ettevalmistamise kulud, sh määruse § 7 lõike 1 punktides 1, 4, 6, 7 nimetatud kulud.				
8	Projekti omanikujäreelvalve kulud				
9	Kokku positsioonid 1–8				
10	Käibemaks 20% positsioonis 9 (v.a personalikulud)				
11	Kokku positsioonid 10 ja 11				

- Suuremate rajatiste (paisude, kalapääsude, truupide) ehitamise, rekonstrueerimise või olulise ehitusliku laiendamise korral lisatakse eelprojektile geoloogiliste uuringute

aruanne ehitusgeoloogiliste tingimuste ja rajatise ehitusvõimaluse hindamiseks.

- Suuremate rajatiste (paisude, kalapääsude, truupide, koelmualade) ehitamise, rekonstrueerimise, renoveerimise või olulise ehitusliku laiendamise korral lisatakse eelprojektile peatükk, milles kirjeldatakse, kuidas toimub projekti eesmärkide hindamine ja missugused tehnoloogilised seadmed soetatakse, et kontrollida projekti investeeringute positiivset mõju kalade rändetingimuste parandamisele.
- Suuremate rajatiste (kalapääs, truup, koelmuala) ehitamise, rekonstrueerimise või renoveerimise korral tuleb eelprojektile lisada ekspertarvamus planeeritavate tegevuste mõju kohta kalastikule. Ekspertarvamus peab andma hinnangu ja kinnitama, kas taotluses planeeritav lahendus tagab kalade vaba liikumise vooluveekogul. Koelmualade ehitamisel või renoveerimisel peab ekspertarvamus kirjeldama ja hindama koelmualade rajamise või renoveerimise vajalikkust jõe seisundi parandamisel või säilitamisel. Ekspertarvamus peab olema koostatud hüdrobioloogia või ihtüoloogia erialaharidusega eksperdi poolt.
- Koelmualade rajamisel või renoveerimisel peab eelprojekti lisana olema esitatud jõelõigu pikiprofiil, kuhu on märgitud loodavate või renoveeritavate koelmualade asukohad ja jõesängi hüdro-morfoloogia.

8. Projekti organisatsiooniline ülesehitus

Peatükk kirjeldab projekti elluviimist alates töökorraldusskeemist taotlemise faasis kuni projekti raames rajatud objekti ehitusjärgse haldamiseni (s.h viie aasta jooksul pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu). Sealhulgas kirjeldatakse toetuse saaja (varade omaniku) võimekust projekti ellu viia.

9. Projekti finantsplaan

Finantsplaan kajastab projekti rahastamist projekti abikõlblikkuse perioodil aastate ning rahastusallikate lõikes. Finantsplaan peab olema kooskõlas taotluses toodud informatsiooniga.

10. Projekti infrastruktuuri projekteerimis- ja ehitustööde hangete ja elluviimise plaan

Projekti elluviimise, sh hangete plaan koostatakse aastate kaupa ning see kirjeldab kavandatava tegevuse ajalist järjestust ja vajalike finantsvahendite mahtu. Kirjeldatakse projekti elluviimise skeemi (millal ja mis järjekorras projekti raames töid tehakse), projektijuhtimise, projekteerimis- ja ehitus- ning inseneriteenuse hangete arvu ja ajakava. Vastav elluviimise plaan peab olema kooskõlas taotluses toodud informatsiooniga.

Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondile esitatava rahastamistaotlusega seotud projekti keskkonnamõju eelhindangu koostamise juhend

Tuleb anda projektiga kavandatava tegevuse keskkonnamõju eelhindang, mis vastab Euroopa Komisjoni juhendmaterjalile "Keskkonnamõju hindamine: eelhindamise juhend" ("[Guidance on EIA, Screening](#)"). Eelhindangule lisatakse [Euroopa Komisjoni eelhindamise kontroll-loend \("Screening checklist", juhendi "Guidance on EIA, Screening" lisa\)](#). Nimetatud juhendmaterjalid asuvad Keskkonnaministeeriumi veebilehel, Internetiaadressil <http://www.envir.ee/91552>.

Keskkonnamõju eelhindamise juhendi kohaselt hinnatakse projektis kavandatud tegevuse aegset ja järgset mõju. Eelhindangule ja kontroll-loendile lisatakse Keskkonnaameti arvamus eelhindangu kohta. Eelhindang peab käsitlema ka võimalikke mõjusid Natura 2000 ala kaitse-eesmärkideks olevatele elupaigatüüpidele ja liikidele ning ala terviklikkusele juhul, kui projekti tegevusi kavandatakse Natura 2000 alal.